

BOTOLF FRÅN ÖSTBY

EN INKVISITIONSPROCESS FRÅN SVERIGES MEDELTID

Av riksbibliotekarien O. WIESELGREN

DEN 8 april 1311 utfärdade ärkebiskop Nils i Uppsala ett öppet brev på pergament, i vilket han till den världsliga armen i och för lagenligt straff överlämnade Botolf från Östby i Gottröra socken. Det utförliga och omsorgsfullt redigerade brevet ger en noggrann redogörelse för de tilldragelser som föregått ärkebiskopens åtgärd. Vem Botolf i Östby var och vilket stånd han tillhörde framgår icke med full visshet av dombrevets ordalag, men det förefaller närmast som om han varit av bondesläkt. Hade något annat varit fallet skulle hans namn helt säkert ha anförts i en annan form och dessutom beledsagats av någon titel. De tilldragelser som ligga bakom brevet falla delvis rätt långt tillbaka i tiden, ty redan ärkebiskop Nils företrädare hade haft med saken att göra, fastän den ej då drivits till sin spets och tydligen därför icke föranlett något formligt rättsingripande och ingen dom. Upphovet till det hela är att Botolf fallit i en fördömlig heresi och sagt att Kristi lekamens och blods sakrament icke hade något värde. Då han i anledning av detta yttrande kallats inför ärkebiskopen hade han emellertid återkallat sin villfarelse och därför straffats endast genom en kyrklig penitens. Men med tiden visade det sig att hans gjorda återkallelse ingalunda var allvarligt menad. På påskdagen 1310, då Botolf samtidigt med Gottröra församlings övriga medlemmar framträdde till altaret i sin sockenkyrka för att emottaga det heliga sakramentet, vände sig kyrkoherden Andreas till honom vid det han räckte honom hostian och frågade honom om han nu verkligen trodde att detta var Kristi sanna lekamen, eftersom det vore bekant att han tidigare förnekat detta. Då svarade Botolf att om det vore Kristi sanna lekamen skulle prästen redan för länge sedan ha förtärt den, vartill han yttermera tillade att han ingalunda ville förtära Kristi kropp, fastän han i övrigt ville i den mån han förmådde följa Guds bud och befallningar. Till detta fogade han

ännu flera svåra hädelser och kätterier såsom att den som förtärde en annan människas kropp skulle handla mycket illa och göra sig skyldig till en svår synd; hur mycket mera skulle icke Gud vredgas på den som förtärde hans egen kropp! Dominus Andreas hade sin plikt likmätigt inberättat dessa Botolfs ord för ärkebiskopen, vilken låtit kalla Botolf till sig för att förhöras. På grund av sitt dåliga samvete hade den kallade likväl underlåtit att infinna sig. Ärkebiskopen hade emellertid senare på året vid tiden för Sankt Martins fest (alltså den 10 november) kommit till visitation i Närtuna kyrka, varvid bland det i mängd tillströmmande folket också denne Satan Botolf infunnit sig. Genom ingripande av dominus Andreas hade han blivit förd inför ärkebiskopen, vilken till honom ställt frågan om han hade fällt de yttranden som av ryktet lagts i hans mun. Han svarade då: Så har jag sagt, och jag förnekar icke att jag uttalat mig på detta sätt. Ärkebiskopen hade på grund av detta hans yttrande låtit kalla ett antal kända män bland hans sockenboar jämte dominus Andreas till Skepptuna kyrka för att genom vittnesförhör få närmare visshet i saken. Vid Skepptuna hade samlats flera bönder, Petrus och Thomas från Rickaby, Lifstan från Östby, Näskonung från Medelby, Holmfast från Nysta med flera, vilka fingo avlägga ed på att uppenbara sanningen. Broder Israel, prior i Sigtuna dominikankloster, och Johannes, kanonikus i Uppsala, hade därefter enligt den kanoniska rättens former förhört vittnena och låtit i skrift utredigera deras vittnesmål, varefter dessa i närvaro av ärkebiskopen, vittnena och andra trovärdiga personer blivit upplästa. Av vad som sålunda blivit genom edfästa vittnesmål bestyrkt framgick tydligt att Botolf, denne djävulens ledamot, i närvaro ej blott av vittnena utan även av nästan alla sockenboarna i Gottröra vid olika tillfällen med kättersk och blasfemisk mun uttalat sådana meningar som tidigare omtalats. När ärkebiskopen lät sätta honom i fängelse hade några sagt till honom att om han framhårdade i sina villfarelser skulle han bliva bränd, men därtill hade han, fasthållande vid sitt kätteri, yttrat att den elden skulle gå över efter en kort stund. På grund av vad sålunda förefallit hade ärkebiskopen förklarad Botolf som återfallen kättare och dömt honom som sådan, överlämnande honom åt den världsliga makten att straffas så som lagen föreskriver.

Om domens verkställande föreligga inga akter, men man kan utan vidare hålla för säkert att *brachium seculare* ingrep och drog försorg om att Botolf snarast möjligt blev bränd på bål.

Vad var det nu för en egendomlig irrlära som Botolf så djärvt och hänsynslöst framlade, och hur hade han blivit vunnin för den åskådning som han med uppenbar fara för sitt eget liv så energiskt propagerade? För att få ett svar på dessa frågor måste vi kasta en blick på det inre livet inom kyrkan under den tidsålder som Botolf tillhörde.

Det kan utifrån taga sig ut som om den romerska kyrkan under högmedeltiden intog en maktställning av enastående och orubblig art. Innocentius III hade bjudit över konungar och kejsare, och i kampen mot den väldige Hohenstaufenimperatorn Fredrik II hade det varit påvestolen som avgått med segern. Under 1200-talet hade också den störste av medeltidens tänkare, Thomas av Aquino, med en dittills aldrig skådad andlig styrka och konsekvens byggt upp ett omfattande filosofiskt och teologiskt system, där det kristna tros materialet ordnats och systematiserats med hjälp av Aristoteles kategorier på ett sätt som lät kyrkan hoppas att i detsamma omsider ha fått en *philosophia perennis*. Men denna majestätiskt utbyggda fasad dolde i själva verket svåra och stora brister. Mycket, alltför mycket inom kyrkan var icke sådant det borde vara, det religiösa livet hade mångenstädes betänkligt urartat, prästerskapets liv och leverne erbjöd ingen efterföljansvärd förebild, och bland kyrkofurstarna från påven och nedåt fanns det alltför många som glömt ordet att en och samma hand icke kan föra både kalken och svärdet. Inom de breda folklagren hade allt detta framkallat en stark religiös oro, mot vilken den officiella kyrkan icke kunde ge något säkert hjälpmedel. Då kom under tiden omkring år 1100 — de närmare omständigheterna äro ännu knappast ens i grunddragen bekanta — en strömning av mystisk och underlig religiositet österifrån, som på märkvärdigt kort tid tränger in i Europa och så småningom genomsyrar hela folklager både i Italien, Frankrike och Tyskland. Denna religiositet utmärker sig för en grundläggande dualistisk världsåsikt. Dess rötter sträcka sig genom århundraden långt bort i de gnostiska och manikeiska lärornas dunkla snårskog, och vid dess fortsatta utveckling ha säregna sekter som exempelvis bogomilerna på Balkan spelat en betydande roll. Man brukar beteckna hela denna rörelse som den kathariska oppositionen mot kyrkan. Dess utbredning var så stor och dess organisation så fast att kyrkan hade oerhörd möda med att tvinga den tillbaka. Det var inkquisitionen som fick taga upp striden och söka än med övertygelsens vapen, än med våld, tortyr och dödsdomar splittra den kathariska fronten och tillintetgöra dess

sammanhållning. Men arbetet blev svårt, ty katharerna besjälades av en otrolig motståndskraft och ett dödsförakt som icke kände några gränser. Samtida iakttagare ha med häpnad berättat att de av inkquisitionen dödsdömda offren gingo till bålet som till en fest och ännu med lågorna flammande omkring sig bevarade sitt lugn och sin själsstyrka. Mycket berodde detta på att rörelsen i sin helhet var präglad av en djup pessimism. Enligt dess mening var jorden icke skapad av Gud utan av en ond makt, som det gällde att fly undan, och inom de kathariska kretsarna var därför förakt för livet och längtan till döden en ytterst vanlig företeelse. Den frivilliga döden genom svält, kallad *endura*, anges ha varit en vanlig företeelse bland katharerna. Likgiltighet inför döden, hur kvalfull denna än kunde vara, tillhörde således de mest karakteristiska kännetecknen på den kathariska mentaliteten.

Redan genom sin dualistiska grundinställning avveko katharerna så starkt från den kristna kyrkans läror att någon försoning mellan dem måste betecknas som från början otänkbar. Men än starkare accentuerades skillnaden genom det sätt varpå katharerna betraktade de kyrkliga sakramenten. För sin egen del hade de utbildat ett eget sakrament, vilket kallades *consolamentum* och närmast kan karakteriseras som ett slags andedop. För kyrkans nådemedel åter hade de endast hån och förakt. Vid mottagandet av *consolamentum* lovade de invigde bland annat att aldrig varken av fruktan för eld eller vatten eller något annat döds sätt svika sitt avgivna troslofte och samtidigt förbundo de sig att aldrig sätta något hopp eller någon tro till de sakrament som den romerska kyrkan erbjöd. Vad dopet beträffar ansågo katharerna att detta endast var en fortsättning av Johannes dop, vilket enligt deras mening var av djävulen och blott ägnat att bringa fördärv över själarna. Av Apostlagärningarna, kap. 8, v. 14—17, slöto de att dopet i Jesu namn icke medför Den helige andes gåva, vilket däremot var fallet med apostlarnas handpåläggning, den ceremoni som den kathariska kyrkan ansåg sig ha upptagit i sitt *consolamentum*. Beträffande nattvarden måste de från sina utgångspunkter med avsky förkasta denna, då dess elementer, brödet och vinet, tillhörde den skapelse som tillkommit genom Satans verk. Instiftelseorden i evangeliet förklarade de bero på ett grovt missförstånd. Kristus hade aldrig tänkt på det vid den första nattvarden utdelade brödet utan på sin egen andliga kropp, vilken ingen gemenskap hade eller kunde hava med det av jordiska och följaktligen besmittade ingredienser tillredda brödet. Dessutom hade de

flera andra argument till reds att använda, när frågan om transsubstantiationen kom på tal. Ett av detta, det tydligen inom folkets bredare lager mest gångbara och verkningsfulla, refereras av den vid Albigenserprocesserna i början av 1200-talet verksamme inkvisitorn Bernardus Guidonis på följande sätt: Den i nattvarden framburna hostian kan omöjligen vara Kristi kropp, ty även om denna hade varit så stor som ett berg skulle den, så ofta som mässan firas inom kyrkan, för längesedan vara uppäten. Även från de kathariska kretsarna i Rhentrakten har man belägg för denna tankegång, som där konkretiserades ytterligare därigenom att man inte talade om ett berg i största allmänhet utan om den 175 m höga klippan Ehrenbreitstein, som ligger på högra Rhenstranden mitt emot Moselmynningen: icke ens om Kristi kropp varit så stor som denna klippa skulle i närvarande stund något av den finnas kvar att bjuda de kristna vid altarringen.

Denna lära, som nu blev ett av katharernas huvudargument, var i själva verket av gammalt datum. Först belagd är den hos den i början av 1000-talet verksamme Berengar av Tours, som bland andra farliga villomeningar också enligt vad som berättas av kluniacenserabboten Petrus Venerabilis en gång på gatan i Angers yttrat: »Om Kristi kropp också vore så stor som den väldiga borg som reser sig där framför oss (han visade tydligen därvid på den ännu kvarstående borg som uppförts av stadens herrar, grevarna av Anjou) skulle den dock längesedan vara förtärd, så många människor som överallt på jorden under alla år ha ätit av den. (a tot totius orbis populis comestum).» Berengars heresi tycks dock knappast i första hand ha gjort något starkare intryck på samtiden, vilket väl antagligen berodde på att han återkallade sina villomeningar, då han vid den romerska kurian ställdes till ansvar och hotades av kyrkligt straff. Under sina senare levnadsår levde han i sträng tillbakadragenhet och avhöll sig intill sin år 1088 inträffade död från all offentlig lärarverksamhet. Den uppfattning av altarets sakrament och transsubstantiationen som han givit uttryck åt och som väl också hans talrika lärjungar fått höra framlagd, om än antagligen knappast i den drastiska form som det av Petrus Venerabilis anförda yttrandet ger vid handen, har dock tydligen levat kvar och på för oss okända vägar förmedlats till de heretiska kretsarna i Sydfrankrike, varifrån den senare vunnit utbredning inom hela den kathariska rörelsen.

Det är således tydligt att Botolf från Östby ingalunda på egen hand kommit fram till den åskådning som han vid förhören inför

ärkebiskop Nils och dominikanpriorn från Sigtuna med så mycken hårdnackenhets lade i dagen. Han har tydligen helt enkelt varit en anhängare av den kathariska heresien och stod som de flesta av sina trosförvanter med orubbligt mod och dödsförakt fast vid sin mening även med bålet i närmaste perspektiv. Det är som redan nämnts ett genomgående kännetecken för katharerna att på detta sätt utan tvekan se döden i ögonen, och de myndigheter som hade att taga befattning med deras straff ha ofta med motvillig beundran erkänt att de mötte sitt öde med samma lugn som i forntiden de kristna martyrerne. Tydligt är att Botolf i trots av att han tillhörde det olärda ståndet dock varit ganska väl hemma i sina stycken och känt till både vad som var kyrkans lära och vad som icke var det. Detta är icke någon enastående eller ens ovanlig iakttagelse vid de kathariska processerna. Inkvisitorn Raynerius av Piacenza (död c. 1260), som själv i sina yngre dagar varit kathar fastän han sedermera omvänt sig och ingått i dominikanerorden, skriver i sitt verk *Summa de catharis* att han sett och hört en enfaldig bonde (*quendam rusticum idiotam*) som ord för ord kunde läsa upp hela *Jobs* bok utantill och flera andra vilka hade en grundlig kännedom om Nya Testamentet. Men, tillägger han, emedan de äro oförståndiga lekmän utlägga de Skriften på ett felaktigt och fördärvligt sätt (*false et corrupte*). Det är emellertid alldeles tydligt att man under den senare medeltiden har att räkna med en betydande underjordisk spridning av de kathariska irrlärorna genom vandrarpredikanter och förkunnare vilkas verksamhet de kyrkliga myndigheterna med alla tillgängliga medel sökte men ingalunda alltid lyckades hindra. Redan i mitten av 1000-talet hade biskop Gebuin av Châlons klagat över att i hans stift funnos »*quidam rustici*» som ohejdat spredt sina heretiska läror, bland andra bonden Leuthard som var så hemmastadd i Skriften att han med stöd av dess ord sökte bevisa sina meningar. Med rörelsens allmänna utveckling blev detta inslag av religiös opposition inom de lägre folklagren allt starkare och starkare. Man misstar sig nog inte om man antar att bakom den religiösa heresien också dolde sig ett element av socialt missnöje, riktat mot den förvärldsligade kyrkan och dess höga prelater, som icke födde fåren men väl klippte och mjölkade dem för egen vinning. På ett eller annat sätt måste dessa åskådningar också ha funnit vägen till vårt land och den trakt där Botolf från Östby levde. De närmare omständigheterna undandraga sig vår kännedom, men om själva faktum kan man knappast hysa något tvivel. Botolf var kathar,

och som sådan drabbades han också av den kyrkliga rättvisans straffande arm.

Att ärkebiskop Nils Kättilsson själv tog saken under omprövning berodde på att han som stiftschef jämlikt Lucius III:s dekret av år 1184 hade skyldighet att övervaka lärans renhet och inskrida mot alla heretiska rörelser inom sitt ämbetsområde. Helt på egen hand ville han dock ej handlägga målet, då enligt en av Gregorius IX år 1232 utfärdad bestämmelse dominikanerna ägde att inträda som kyrkans speciella redskap i sådana fall där fråga om kätteri förelåg. Det är av detta skäl som priorn från Sigtuna kloster, dominikanen broder Israel, var närvarande vid förhöret med Botolf. Det särskilt allvarsamma i Botolfs förseelse låg däri att altarsakramentet sedan några decennier på ett alldeles speciellt sätt ställts i medelpunkten av hela den romerska kyrkans gudstjänstliv. På grund av de uppenbarelser som kommit den fromma nunnan Juliana av Mont-Corneille till del hade nämligen en liturgisk fest för Kristi lekamen börjat firas i Nederländerna, och då denna sed hastigt vunnit spridning och mottagits med stor hänförelse hade Urban IV genom bullan *Transiturus* av år 1264 förordnat om dess firande inom hela kyrkan. Att draga nattvardens helighet och frälsningsvärde i tvivelsmål var därför i Botolfs tid en mera än någonsin allvarlig förseelse, som de kyrkliga myndigheterna under inga omständigheter kunde underlåta att beivra. Man gick emellertid fram emot Botolf med anmärkningsvärd mildhet och ville tydligen helst ge honom tillfälle att undgå allvarligare påföljder av sitt kätteri. Först då han återkallat sin tidigare gjorda underkastelse och därigenom blivit *relapsus* fanns det enligt gällande kanonisk rätt ingen möjlighet att rädda honom. Lagen måste ha sin gång, och i och med hans överlämnande till den världsliga armen var hans öde beseglat.

Från samtidens synpunkt var den dom som övergick Botolf från Östby fullkomligt berättigad och motiverad. I äldre tid hade man varit mildare i sitt förfarande mot heretiker och betraktat andliga medel som viktigast i striden mot deras förkastliga åsikter. Men så småningom, framför allt i samband med den kathariska rörelsens ofantliga utbredning och under inflytande av den vid universiteten allt ivrigare studerade romerska rätten nådde man fram till en strängare uppfattning, enligt vilken kätteri borde straffas med döden. Kejsar Fredrik II, som eljest själv var till sin renlärighet minst sagt misstänkt och därför alldeles följdriktigt av Dante placeras i *Inferno*, var den som genom en för hela sitt

rike gällande lag av år 1238 införde döden på bålet som straff för avfall och heresi. Påvestolen accepterade denna straffsats, och Ludvig den helige följde samma linje för Frankrikes vidkommande. Att man i Sverige skulle ha varit okunnig om dessa förhållanden kan icke förutsättas. Tvärt om har man också i vårt land tvivelsutan varit ganska väl orienterad om vad till den gällande kyrkliga straffrätten hörde, även om man i regel icke hade anledning att omsätta sitt vetande i praktiken.

Genom omständigheternas makt har i våra dagar heretikern Botolf från Östby nått en viss celebritet i den svenska litteraturen. Början härtill gjordes år 1917 av Emelia Fogelklou, som i andra volymen av sitt arbete »Ur fromhetslivets svenskhistoria» lämnade en redogörelse för hans död, som präglas av stark sympati och beundran. Författarinnan anser honom som en tanke- och samvetsfrihetens representant i en mörk tid, då vidskepelse och åsiktsförtryck härskade i vårt land. »Denne okunnige man, Botolf från Östby, står ensam som en sanningsmartyr gentemot all mässkultens makt över andar och sinnen... Varken hån eller vidskepelse drev honom, endast ett sanningsallvar intill döden.» Att han tillhörde den dualistiska katharismen har författarinnan ingen föreställning om. Hon betraktar över huvud taget hans liv och karaktär från helt moderna synpunkter och når därför knappast fram till någon riktig blick på hela frågan. Likartad till grunduppfattningen, fastän vida rikare utsmyckad med kulturhistoriska detaljer är den lärde medeltidshistorikern Carl R. af Ugglas novell Botolf i Östby och Guds rikets hemligheter, publicerad år 1943 i hans novellsamling Rosen och ringen. Ugglas var en framstående kännare av den svenska medeltidskulturen och älskade att i novellistisk form utnyttja resultaten av sina lärda forskningar, men han var samtidigt ett stycke av en romantiker med stark benägenhet för att färglägga sitt material på ett effektfullt och tämligen modernt betonat sätt. Därför har hans novell i sitt utförande alldeles lämnat den medeltida problemställning som det egentligen är fråga om och i stället tagit prägeln av en modern människas kamp om den eviga sanningen. På frågan om den historiska bakgrunden till Botolfs åskådning har Carl af Ugglas inte närmare gått in. Detta är icke heller fallet i den senaste skönlitterära bearbetningen av Botolfs öde, Gösta Carlbergs digra roman Botulf Bonde. Vad vi historiskt veta om Botolf utgör här endast en episod i en genom generationer löpande släktrönik, som emellertid genom sin alldeles oproportionerliga längd torde vara otillgänglig

för flertalet läsare. Om någon djupare förtrogenhet med medeltida trosliv och tänkesätt vittnar framställningen icke.

Ett lindrigare öde än Botolf från Östby fick en annan heretiker av bondesläkt som ett århundrade senare dök upp i Vadstenatrakten och ställde till en icke obetydlig oro genom sina offentligt framburna villomeningar. Hans namn var Hemming, och i Vadstenadiariet, där hans verksamhet omtalas, betecknas han som »vir simplex et rusticus», alltså en enkel och okunnig man ur folket. Sin befogenhet att uttala sig i trosfrågor hade han enligt sin egen uppgift fått av Den heliga Jungfrun, vilkens budbärare han uppgav sig vara. Men det budskap han hade att frambära befanns vid ett med honom anställt förhör vara stridande både mot den kristna tron och kyrkorätten samt dessutom innehålla sådant som gick rakt emot Sankt Salvatorsregeln, den klosterlag efter vilken munkarna och nunnorna i Birgittaklostret i Vadstena hade att inrätta sitt liv. Biskopen av Linköping Nicolaus Kenicius, som ledde den mot Hemming anställda inkvisitionsprocessen, fann honom vara skyldig till kätteri — av vilket slag detta var finnes ej närmare specificerat — och dömde honom till fängelse, en straffart som inkvisitionen ej sällan brukade använda. Med denna åtgärd avsåg man att tvinga den dömde till återkallelse, och behandlingen var därför ytterst sträng. Fängelset, carcer durus eller arctus, där fången hölls i kedjor, var redan i och för sig en svår tortyr, och därtill kom att delinkventen ofta icke ens fick den vanliga fångkostnaden av vatten och bröd utan lämnades att helt svälta och törsta i sitt ohyggliga fängelse. Detta tillvägagångssätt, som i inkvisitionsdomstolarnas terminologi kallades *jejunia*, har tydligen tillämpats på Hemming, och dess effekt tycks ha varit den önskade, ty diariet meddelar att fången efter någon tid, »*jejuniis confectus*» (nedbruten av svält), återkallat sina irrläror. På grund av denna sin ånger friades han från bålet och slapp undan med en botgöring, vilken tog en form av påfallande offentlighet. Vid en högtidlig, av biskopen själv ledd procession runt Linköpings domkyrka fick han gå blottad till midjan och på ryggen bära ett risknippe, symboliserande det bål vars lågor egentligen bort förtära honom. Därefter måste han inför allt folket bekänna att han varit värd att brännas och att han förtjänade detta straff, därest han återfölle i sina gamla villfarelser. En liknande botgöring fick han senare underkasta sig också i Vadstena, varvid en broder i klostret vid namn Magnus emottog och bevittnade hans avsvärjelse. Om arten av hans heresi får man som nämnt ingen närmare föreställning i

diariet, men det är väl icke osannolikt att också han varit berörd av kathariska tankar. I varje fall är det intressant att här för andra gången konstatera att en heretisk agitation på för oss obekant sätt under den senare medeltiden varit verksam inom den svenska bondeklassen.

Vid ett uppmärksamt studium av de föreliggande källorna visar det sig över huvud taget att Sverige under den senare medeltiden var infekterat av åtskilliga heretiska och kathariska villolärer. Våra bevarade synodalakter innehålla sålunda på flera ställen stränga hotelser om exkommunikation riktade mot »sådana som säga att det icke finnes något helvete» (*haeretici qui dicunt infernum non esse*). Både i ärkebiskop Birgers statuter av år 1368 (punkterna fem och sex) och i *Statuta Lincopensia incerti temporis* (punkt sex) förekomma dylika bestämmelser. Att detta måste syfta på katharer synes troligt, då dessa hyste den meningen att intet annat helvete finnes än den jord på vilken vi leva. Även i fråga om nattvarden synas villfarelser ha varit gångbara. Vissa dylika påtalar biskop Nicolaus av Linköping i en utfärdad regel, där det heter att sådana som tvivla på kyrkans tro och på altarets sakrament (*dubitantes et errantes de fide, vel de sacramento eucharistiae*) skola förbjudas tillträde till altaret. Biskopsmötet i Arboga år 1412 klagar också över att »blasphemie et hereses» äro i svang överallt. Ett oroselement förefanns särskilt i de kongregationer av beghiner som antagligen genom inflytande från Tyskland och Nederländerna bildats i Sverige. Den under 1100-talet uppkomna, strängt asketiska beghinsekten hade länge gjort sig starkt miss-tänkt för att hysa och gynna heretiska åsikter och hade därför blivit upphävd av kyrkomötet i Vienne år 1311, ett förbud som dock ej haft åsyftad verkan. Trots svåra förföljelser levde sekten nämligen kvar på många håll och spred sig flerstädes i norra Europa. I Sverige hade, ovisst när, en beghinmenighet bildat sig i närheten av Vadstena. Biskopsmötet 1412 anklagade dess medlemmar för både villomeningar och moralisk lösaktighet, men trots detta höll sekten tillsammans ända till år 1506, då enligt uppgift i Vadstenadiariet dess medlemmar fördrevos av munkarna i klostret. Oviljan mot »hanc sectam infectam», denna förpestade sekt, framträder starkt i diariets anteckning. Att genom dessa beghiner heretiska läror kunna ha blivit spridda i Sverige synes långt ifrån osannolikt.